23.2.2022

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Asia: O 11/2022 vp

MAATALOUDEN KANNATTAVUUSKRIISI

Päivittäistavarakauppa ry (jäljempänä PTY) kiittää kutsusta tulla kuultavaksi maa- ja metsätalousvaliokuntaan ja lausuu asiasta seuraavaa:

Päivittäistavarakauppa suhtautuu vakavasti maatalouden akuuttiin kriisiin, jonka joidenkin panoshankintojen poikkeuksellisen suuri kustannusten nousu on alalle aiheuttanut. Monet tilat ovat vaikean tilanteen edessä. Alkutuotannon toimintaedellytysten turvaaminen on tärkeää kaikille elintarvikeketjun toimijoille.

Elintarvikeketjuun kuuluvat alkutuotanto ja sen tuottajaorganisaatiot ja -osuuskunnat, elintarviketeollisuus ja kauppa. Kaupan yritysten pääasiallinen neuvottelukumppani ovat elintarviketeollisuuden yritykset. Tuottajahinnoista päätetään elintarviketeollisuuden yritysten ja alkutuottajien välisissä sopimuksissa. Kaupan hankinnoista vain runsas prosentti tehdään suoraan tuottajilta. Kukin osapuoli käy kaupalliset neuvottelut oman sopimuskumppaninsa kanssa.

Kaupan yritykset ovat käyneet omien sopimuskumppaniensa kanssa neuvotteluita kustannustason nousun aiheuttamasta tilanteesta. Kustannusten nousu on heijastunut viime kuukausina selvästi elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien kuluttajahintaan. Näiden hintataso nousi joulukuussa 1,7 prosenttia ja tammikuussa 3,2 prosenttia, kun koko viime vuoden hinnannousu oli 0,6 prosenttia. Elintarvikemarkkinoilla tapahtuvat muutokset näkyvät molempiin suuntiin kuluttajahinnoissa aina viiveellä.

Nyt nähty poikkeuksellisen korkea kustannusten nousu muun muassa lannoitteiden ja energian hinnoissa on pitkälti seurausta koronaviruspandemian aiheuttamista markkinahäiriöistä. Nopein apu alkutuotannon kustannuskriisiin olisivat valtion kertaluonteiset korvaukset, joita on pandemian aikana maksettu muillekin sektoreille.

Yksi syy joidenkin alkutuotannon sektorien kannattavuuskriisiin on ylituotanto. Kotieläintuotannon osalta tämä konkretisoituu etenkin sianlihan tuotannossa. Kun tuotantokapasiteettia vientisuunnitelmien vuoksi kasvatettiin merkittävästi ja sen jälkeen vientikohdemaa osittain sulkeutui, syntyi tarjontaan ylituotantoa. Kun samanaikaisesti sianlihan hinnat vielä nousivat viime vuonna Suomessa yleistä kuluttajahintaa enemmän, vauhditti se entisestään laskevia myyntimääriä. Elintarvikkeiden kulutusrakenteessa on lisäksi tapahtunut merkittävää muutosta kuluttajien siirryttyä käyttämään entistä enemmän jalostettuja ja valmiita ruokia, jolloin

raaka-aineiden osuus arvonmuodostuksesta on pienentynyt. Maatalouden tuotantomäärät tuleekin saattaa paremmin vastaamaan todellista kysyntää. Kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen on koko elintarvikeketjun toiminnan kannalta tärkeää.

Kauppa on ollut aloitteellinen etsimään ratkaisua siihen, miten epätavallisen suuret häiriötilanteet voidaan jatkossa ottaa paremmin huomioon kaikissa elintarvikeketjun sopimussuhteissa. Tekeillä on elintarvikemarkkinavaltuutetun johdolla tilattu puolueeton selvitys, joka esitellään 3. maaliskuuta. Selvityksen pohjalta valmisteltavat toimenpiteet on suunniteltava huolella, jotta ei aiheuteta enemmän haittaa kuin hyötyä normaalioloissa varsin hyvin toimivaan elintarvikeketjuun.

Suomi on osa Euroopan unionin sisämarkkinoita ja kansainvälistä taloutta, jossa markkinat määräävät hinnan ja kilpailulainsäädäntö sääntelee yritysten toimintaa. Ruoka on välttämättömyyshyödyke ja sen hinta on monelle kuluttajalle edelleen tärkeä ostopäätöksiä ohjaava tekijä. Kotimaisen ruoan kilpailukyky on kaikkien elintarvikeketjun toimijoiden sekä suomalaisen kuluttajan etu, ja siitä on pidettävä huolta mahdollisia tulevia toimenpiteitä arvioitaessa.

Kunnioittavasti

Päivittäistavarakauppa ry

Kari Luoto
Toimitusjohtaja